

VIENI NO LIELĀKAJIEM IZAICINĀJUMIEM MEŽA APSAIMNIEKOŠANĀ LATVIJĀ IR ZINĀŠANAS UN KOOPERĀCIJA. MŪSDIENĀS ZINĀŠANAS VAIRS NEATTIECAS TIKAI UZ TO, KĀ IEAUDZĒT VĒRTĪGĀKU MEŽU, TĒĶ SAGLABĀT UN KOPT – TĀM JĀAPTVER ARĪ EKOSISTĒMU PAKALPOJUMI, KAS KLŪST PAR AIZVIEN NOZĪMĪGĀKU MEŽA VĒRTĪBAS DAĻU. SAVUKĀRT MAZĀIS BIEDRU SKAITS NOZARES KOOPERĀTĪVOS APLIECINA, KA MEŽA ĪPAŠNIEKIEM AIZVIEN NAV PIETIEKAMU ZINĀŠANU PAR IEGUVUMIEM NO DALĪBAS KOOPERĀTĪVOS, KĀ ARĪ BIEDRU PIENĀKUMIEM TAJOS.

Meža apsaimniekošanas izaicinājumi – zināšanas, kooperācija

ROLANDS FELDMANIS,
Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas (LLKA) valdes priekšsēdētājs

Būtisks izaicinājums Latvijas meža nozarē ir ārvalstu interesentu īstenotā mežu izpirkšana. Citu valstu pilsoņi gatavi maksāt vairāk tāpēc, ka viņi apzinās meža potenciālu un zina, kā no tā gūt lielāku peļņu. Lielie meža īpašnieki ir zinošāki, informētāki, viņiem ir naudas līdzekļi pētījumiem, prognozēm un resursu piesaistei. Taču Latvijā visvairāk ir meža sīkīpašnieku, kuriem pieder daži vai daži desmiti hektāru. Lielākoties tie ir mantinieki, kas ar mežu nepelna ikdienā, un tieši viņi visbiežāk kļūst par upuri mežu uzpircējiem.

Bez zināšanām un ilgtermiņa plāna mežs tiek uztverts kā rezerves kapitāls – ja nepieciešama nauda, to pārdod. Savukārt, ja īpašniekam būtu zināšanas un sistēma, viņš apzinātos meža vērtību, zinātu, ko un kā darīt un pakāpeniski gūtu peļņu ne tikai no koksnes pārdošanas, bet nākotnē arī ekosistēmu pakalpojumiem. Vissvarīgāk – mežs paliktu vietējo īpašnieku rokās, nodokļus maksātu Latvijā, un valsts kļūtu bagātāka. Ja meža augļi un pakalpojumi tiek reģistrēti kā guvums ārvalstīs, Latvija paliek tukšā.

Tāpēc ļoti svarīga ir izglītība, biedrošanās un tīklošanās starp meža īpašniekiem. To vislabāk paveic privātā iniciatīva – biedrības vai kooperatīvi. Kooperatīvs ir biedrība

ar iespēju komerciāli darboties, iesaistīties uzņēmējdarbībā un apsaimniekot mežu, padarot to ražīgāku. Universitātes vai mācību iestādes nav īstā platforma meža īpašnieku apvienošanai tāpēc, ka nereti rodas kārdinājums novirzīt klientu plūsmu konkrētiem labuma guvējiem. Meža īpašniekiem jāapvienojas pašiem.

Valsts kopumā iegūtu, ja nodokļu veidā saglabātu visus labumus, ko gūstam un vēl vairāk gūsim no meža gan produktu, gan pakalpojumu veidā. Valsts iestādes jau patlaban rosina tīklošanos, aicinot biedrības un kooperatīvus organizēt izglītošanas procesu, atbalstīt un veicināt uzņēmējdarbības veidošanos tieši starp mazajiem meža īpašniekiem. Šo virzienu nepieciešams turpināt un attīstīt vēl vairāk.

KOOPERĀCIJAS IZAUGSMEI VAJADŽĪGS GRŪDIENS

LVMI *Silava* aptaujas rezultāti skaidri parāda, ka meža īpašnieku zināšanas par kooperācijas iespējām un meža kooperatīvu biedru pienākumiem Latvijā ir ierobežotas. To apliecina mazais biedru skaits salīdzinājumā ar Skandināvijas valstīm un arī Igauniju, kur kooperācijas modelis attīstījies daudz veiksmīgāk nekā Latvijā. Iepriekš nosauktajās valstīs kooperatīvu vietu

Rolands Feldmanis, LLKA valdes priekšsēdētājs: "Ja meža īpašniekam būtu vairāk zināšanu, viņš apzinātos meža vērtību, zinātu, ka peļņa gūstama ne tikai no koksnes pārdošanas, bet nākotnē arī no ekosistēmu pakalpojumiem. Tomēr vissvarīgāk – mežs paliktu vietējo īpašnieku rokās, nodokļus maksātu Latvijā, un valsts kļūtu bagātāka."

ieņem biedrības, kas apvienotas otrā līmeņa kooperatīvā, kurš nodarbojas ar visu biedrību koksnes pārdošanu. Savukārt pirmajā līmenī reģionālās biedrības ikdienā izglīto, tīklo un apsaimnieko, bet koksni nodod otrā līmeņa struktūrai kopīgai pārdošanai, tā iegūstot par 5–10 eiro augstākas piemaksas par pārdoto daudzumu.

Latvijā kooperācijas modelis iedzīvojas lēni, bijuši arī klupšanas akmeņi, kas sagādājuši vilšanos. Vismaz seši kooperatīvi ir slēgti, galvenokārt tāpēc, ka nespēja izaugt

SIA "SCA Mežs Latvija"

**PĀRDOD
LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMI
VIDZEMĒ UN LATGALĒ**

**PĒRK MEŽA ĪPAŠUMUS
VISĀ LATVIJĀ**

 SCA
www.sca.com

E-pasts:
edgars.birks@sca.com
Tāl. 28654370

pietiekami lieli, lai nodrošinātu profesionālo darbību. Meža kooperatīvam, kas nodarbojas tikai ar biedru mežu apsaimniekošanu, koksnes ieguvu un pārdošanu, gada naudas apgrozījumam jābūt vismaz desmit miljoni eiro. Ar mazāku apgrozījumu kooperatīvs var pastāvēt vien tad, ja tas aktīvi iesaistās izglītošanā, rīko apmācības, palīdz biedriem tīkloties un apgūst finansējuma iespējas no valsts un Eiropas programmām.

Aprēķins ir vienkāršs – profesionāla vadības komanda izmaksā ne mazāk kā simt tūkstošu eiro gadā, ieskaitot algas, nodokļus, biroja un transporta izdevumus. Ja biroja uzturēšanai nepieciešami 5–10 darbinieki, minimālais apgrozījums ir daudzkārt lielāks, lai kooperatīvs saviem biedriem pakalpojumus varētu sniegt par mērenu samaksu.

Citādi tie, kas varētu kļūt par biedriem kooperatīvos, pakalpojuma augstās cenas dēļ kļūst par klientiem privātiem uzņēmumiem, kuru finanses ir necaurskatāmākas, kuriem ir nodokļu manevra iespējas un lielāka bezkaunība un kuri šķietami piedāvā labāku cenu.

Iepriekš aplūkotā iemesla dēļ Latvijas kooperatīvu straujākai izaugsmei nepieciešams naudas ieguldījums ražošanas līdzekļos: kokveģēs, harvesteros, meža tehnikā un citās ierīcēs, kas palielina pakalpojuma vērtību un palielina naudas ienākumus uz vienu kooperatīva darbinieku. Līdzīgi kā sekmīgos skandināvu valstu kooperatīvos, arī Latvijā kooperatīvam nepieciešama sava ražošanas aktīvu bāze – var piederēt arī meži un pārstrāde. Tas nes lielāku peļņu un iespēju uzturēt un attīstīt kooperatīvu. Turklāt koksnes cenas svārstās – lai

gūtu lielāku peļņu no produkcijas pārdošanas, jābūt manevra iespējām, ko sniedz tieši paļaušanās uz savām ierīcēm un tehniku.

Meža īpašnieku kooperācijai vajadzīgs līdzīgs izrāviens, kāds savulaik notika lauksaimniecībā, kad ar valsts un ES atbalstu varēja pirkt tehniku ar 50% lielu atbalsta intensitāti. Šādas iespējas piesaistītu biedrus un rosinātu straujāku kooperācijas evolūciju.

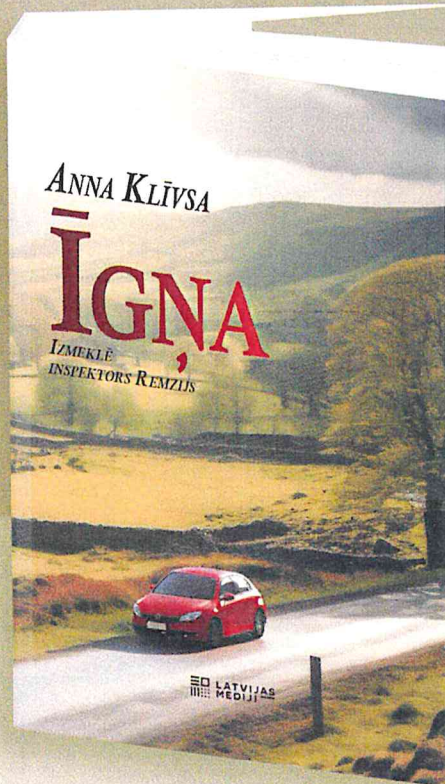
Patlaban šāds izaugsmes ceļš īpaši nepieciešams lielākajam meža kooperatīvam Latvijā – KS *Mežsaimnieks*, kura naudas apgrozījums jau vairākus gadus stagnē pie desmit miljonu eiro robežas. Savukārt otrs mazākais kooperatīvs KS *Mūsu mežs*, ir restartējies un galvenokārt fokusējas uz izglītošanu un biedru tīklošanu kā pamatfunkciju, koksnes pārdošanu ar pavisam

nelielu daudzumu atstājot otrajā plānā. *Mūsu mežam* ir sekmīgs un ilgtspējīgs attīstības modelis, kas veidos izpratni par meža apsaimniekošanu un palīdzēs īpašniekiem būt modriem par vērtību, ko viņi var gūt.

Turklāt abi kooperatīvi varētu sadarboties arī izglītošanā, jo *Mežsaimniekam*, tāpat kā kooperatīva *Mūsu mežs* vadītājai Anetai Rullei, ir pieredze biedru apmācību un tīklošanās pasākumu rīkošanā. Tas ļautu stiprināt kopējo kooperācijas kultūru un veicināt uzticību šim modelim.

Kooperācijas straujāka attīstība Latvijā vēl ir priekšā. Ar atbilstošu atbalstu un investīcijām aizvien vairāk meža īpašnieku pievienosies kooperatīviem, kas ļaus saglabāt meža vērtību Latvijā un nodrošināt ilgtspējīgu ienākumu plūsmu īpašniekiem un valstij. ▲

**OMULĪGI
IZKLAIDĒJOŠS
VAKARA
DETEKTĪVS**

**VAKARA
DETEKTĪVS**

**ŠOGAD
KATRU
MĒNESI**

**Iegādājies
grāmatnīcās
un eglobuss.lv
vai abonē**